

kultúrához való viszonyával és az igazi relevanciával nem bíró „Nyugattal”. A szomszédos országokkal kialakítandó viszony szempontjából is kiemeli a magyar–román, illetve a magyar–jugoszláv együttműködést. Az előbbi viszony alakulása az erdélyi magyarság helyzete miatt sem volt mellékes, de az utóbbinak is meghatározója a magyar kisebbség kulturális és politikai jogainak biztosítása. Az erre vonatkozó intézkedések számba vétele mellett a szerző kitér a magyarság és a szomszéd népek közeledésében fontos szerepet játszó civil szervezetek tevékenységének értékelésére, s említést tesz a kultúrtörténeti szempontból jelentősebb eseményekről, rendezvényekről is. Rávilágít az irodalom, illetve az írók szerepének fontosságára, akiknek társadalmi szerepvállalása alkotóművészetüktől függetlenül is meghatározó volt. A Nagy István által tervezett Kelet-Európa Intézet létrejötté, vagy a Horváth Márton által megfogalmazott „kultúrfőlény” elleni harc kibontakozása a „közös cipőben járó” szomszédaink javát is szolgálta volna, de az egymás kultúrájának fejlődését kölcsönösen elősegítő szellemiség nem sokáig lehetett jelen. A téma iránt elkötelezett szerző is belátja, hogy az esetenkénti szerepvállalás, és a mindössze néhány önálló kultúrdiplomáciai megnyilvánulás kevésnek bizonyult ahhoz, hogy az országról kialakult negatív véleményt átformálja, és az ország presztízsét a kultúra eszközeivel növelje.

A monográfia záró fejezetében az író a párt népművelésre vonatkozó elképzeléseit tárja fel, bemutatva a kultúra leginkább átpolitizált és a politikai taktika szolgálatába állított területét. Miközben felhívja a figyelmet

a magyar társadalom sok szempontú tagoltságára, rámutat arra, hogy a kommunista párt fontosabb törekvései elsősorban a munkáságot érintették. A Munkás Kultúrközpont nevű szervezet létrehozása csak terv maradt, az MKP és a Szociáldemokrata Párt (SZDP) által alakított Munkás Kultúrszövetség (MKSZ) viszont fontos szerephez jutott, sora jöttek létre kerületi csoportjai, sokoldalú és színvonalas munkájával hozzájárult a munkások művelődéséhez. A munkáskultúra mellett az MKP prioritásának megfelelően a „falusi kultúrmunka” bemutatása is helyet kap a monográfiában. Ennek kapcsán egyre inkább láthatóvá válik az a folyamat, amelyet a politikai szempontok előtérbe kerülése jellemel. Megismerjük a kultúrmunka és a politikaformálás összefüggéseit, a kultúraalakítás befolyásoló szerepét, a választási küzdelemben való bekapcsolását, az agitációs tartalmú összetevőit, szervezeti irányítását (Országos Propaganda Osztály Kultúrosztálya) és a pártsajtóban való tükröződését (*Pártmunka*). Külön alfejezet szól a háború utáni népművelésben meghatározó szerepet játszó népfőiskolákról és szabadegyetemekről mint a közművelődés sajátos formáiról.

A tudományos tárgyilagosság igényével készült könyv szélesebb érdeklődésre tarthat számot, nemcsak a tudományterületen jártas és a vizsgált időszakra fókuszáló olvasóknak tartogat újat, és szolgál tanulsággal. (*N. Szabó József: A Magyar Kommunista Párt kultúrpolitikája a demokrácia kiépítése idején (1945–1946). Budapest: Gondolat Kiadó, 2015. 275 p.*)

Nagy Balázs
PhD, Nyíregyházi Főiskola

A római jog, és hatása a modern jogok fejlődésére

A könyvről • Az ELTE Eötvös Kiadó gondozásában jelent meg Hamza Gábor akadémikus, az ELTE Római jogi tanszék tanszékvezető egyetemi tanára legújabb tematikus monografikus kötete, mely a szerző korábban megjelentetett tanulmányait tartalmazza, közös cím alá fűzve: *A római jog és hatása a modern jogok fejlődésére*. A kötet olyan (al) témákat taglal, melyek egyfelől civilisztikai, magánjogi, másfelől a civilisztika mentén közjogi jellegűek. A civilisztikai tanulmányok köréből kiemelném az elbirtoklás és az elévülés (11–44.), a felelősségi tan (ad 67.), a nemzetközi magánjog (ad 125.) mai intézményeire gyakorolt római jogi hatásokról szólóakat. Ide tartozik természetesen a római magánjog 19–20. századi, kontinentális európai, klasszikus polgári jogi kodifikációiban (ABGB, BGB, Code civil, Codice civile, svájci Ptk. és Kt.) az európai polgári jogi doktrína mentén modernizált recepciója (ad 146.). Fontos része e könyvnek a közjogiként minősíthető, a morális teológiának szentelt fejezet (161–176.), amely a római jognak a modern korban való továbbéléséről, az európai jogtörténet kulturális jelentőségéről, továbbá a modern európai jogharmonizációról (239.) és jogösszehasonlításról (konvergencia és divergencia) szól.

Közös nevezője akár a magánjogi, akár a közjogi fejtegetéseknek, az európai és magyar jogi kultúrában mély nyomokat hagyó jogintézmény-gondolat. A római jogi tapasztalatok a modern kor civilisztikai doktrínája mentén ma is időszerűek, hiszen ezek tartalmazzák a közjog területén a népek jogát, valamennyi népnél érvényesülő *ius gentium*-ot (lásd Földi – Hamza, 2013, 4.), azt, amit mai meg-

fogalmazásban a jogi kultúra egyfelől nemzeti, másfelől közösségi értékeként tart számon. A klasszikus német civilisztikai irodalom a közösségi jogi értékeket *Gemeines Recht*-nek, a mai európai civilisztikai irodalom ezt *acquis communautaire*-nek nevezi. A római jogban fogant, a modern (polgári) korban, Hugo Grotius által értelmezett természetjog szerint a *ius naturalé*-t az emberi törvények nem ronthatják le (Földi – Hamza, 2013, 41.). Ennek nyomait megtalálhatjuk akár Werbőczy István *Tripartitum*-ában (1514) is, mely a késői középkorban európai szinten fogant jogi kultúrát fogadta el, vagyis azt, hogy a szokásjog, ha a törvénytől nem is „erősebb”, de a „rossz törvényt” lerontja. Ez abban az időben volt, amikor az európai római jogi hagyományok alapján egyfelől az ún. dekretális (királyi) jog érvényesült, másfelől a helyi szokások. A dekretális jogok az egyes korabeli országokban, így Magyarországon is, nagyrészt konvergensek voltak. A dekretális jog azonban nem szüntette meg a helyi szokásjog konkurenciáját, sőt ezeknek elsőbbségét támogatta (lásd erről Mezey Barna számos figyelemre méltó könyvét és tanulmányát). Magyarország akkoriban végveszélyben volt, és Werbőczy kódexe, mely a szokásjogot érvényesítette, hosszú ideig a szétdarabolt országban, a „nemesi” jog helyében, a népi szokásjogot érvényesítette (például az *Erdélyi Approbaták*). A magyar polgári korban (1830, 1848, 1861, 1867. évi „állomásokkal”), a szokásjog helyett, a jogintézmények mentén konvergens kódexjog, a polgári törvénykönyv megalkotása került előtérbe, ami Magyarországon is kifejezésre jutott, az európai és magyar kodifikációs doktrína és precedenciális, jogalkalmazási tapasztalatok alapján. A modern (polgári) korban, a XIX. és XX. századi európai kódexekben érvényre jutott a közösségi

jog, melyet minden nép elfogad, ezek ma, a XX. század utolsó két évtizedében, és a XXI. században, folytatásként, az emberi jogok gondolatában, az állampolgárok törvény előtti jogegyenlőségében, a jószokások (a magyar jogban *jóerkölcs*), a jóhiszem (Treu und Glauben, *bonne foi*) tiszteletében nyilvánulnak meg.

Az európai jogi kultúra, azaz doktrína, mely a polgári jogegyenlőséget tűzte ki célul, nem tartotta elegendőnek a *generálklausulákat*, polgári jogi kódexekben *jogintézményi* szinteken operacionalizálta, konkretizálta ezeket. Megmutatkozott, hogy csupán az absztrakt értékek nem elegendők a jogviták méltányos rendezéséhez. A generálklausulák (konkrét) jogintézmények hiányában nem mutatkoztak elegendőnek a jogviták megoldása tekintetében (*Flucht in die Generalklauseln*). Áttételesen: a szín fogalma magában foglalja a feketét és a fehéret egyaránt. A jogintézményi operacionalizáció, konkretizáció közelít az egyes színekhez és azok értékítéletéhez. Ami tegnap jónak tűnt, ma már rossznak tűnhet vagy megfordítva. Mégis, a kétes, túl tág értelmezést lehetővé tevő, absztrakt tartalmuk ellenére, a polgári jogi alapelvek (akaratszabadság, jóhiszeműség és tisztesség, a polgári jogalanyainak mellérendeltsége a polgári jogi kapcsolatokban) – tartalmazták azokat az etikai értékeket, amelyek tartósnak bizonyultak. Ide tartoznak azok az alapelvek, melyek az emberi élet tiszteletét (például az öröklésnél a *nasciturus pro iam nato habetur* vélelme), a személyiségi jogosultságokat, az adott szó (*consensus, pacta sunt servanda*) betartásának kötelezettségét szorgalmazzák. Igaz, a *clausula rebus sic stantibus* „lazításával”. Utóbbi a tartós magánjogi szerződéseknél jutott kifejezésre. A „lazítási” feltétel az lett, hogy a szerződés megkötésének pillanatában fennálló körülmények teljesítés idején előre

nem látható és elháríthatatlan külső körülmények hatására elnehezítették a teljesítést (*théorie de l'imprévision*). Ami óhatatlanul a szerződés, a szorult helyzetben levő fél kérelmére, bírói közreműködés által történő méltányos módosítását vagy felbontását helyezte előtérbe. Ide tartoznak továbbá az akaratszabadságot, magánautonómiát korlátozó általános szabályok, például a közrend (*ordre public*), a különleges törvényi tilalmak vagy korlátozások, melyek érinthetik a szerződés tárgyát, jogcímét (*les causes des obligations*) és alaki kellékét.

A recepcióról • Az antik jog jogintézményi szinten történő *recepciója* (lásd 146–180.) a modern polgári kor európai kontinentális polgári jogi kódexeiben nemzetinek minősíthető kódexeket egymással *konvergensen*, összehasonlíthatóvá tette, azonos jogelvi értékek mentén azonos értelmezéshez (például Wilhelm Brauner) vezettek. Kialakult a *jogértelmezés* doktrínája, köszönve a XIX–XX. század modern civilisztikai jogelméletnek. Elsősorban az *akarati* és *nyilatkozati* doktrínának (például Savigny, Windscheid, Zitelmann, Thöl, Saleilles). Ezek mentén jöttek létre a kódexekben az ún. nem tudatos akarathibás (tévedés, megtévesztés, kényszerhatás) szerződések és a tudatos akarathibás (a színlelt és titkos fenntartású) szerződések jogkövetkezményei. Az akarati és nyilatkozati elmélet végül is nem csupán a belső pszichológiai értelemben vett szubjektív jogügyleti akaratot, hanem a nyilatkozat objektív értelmezését is figyelembe vette (*Willens- und Erklärungs-theorie*). A jogügyletek értelmezési doktrínája ennél fogva figyelembe vette a *nyelvi, logikai, ún. történeti, szisztematikus* értelmezés módszerét, beleértve a főszabály szerinti *restriktív* (*exceptiones non sunt extendendae*) és kivételes *extenzív* értelmezést, továbbá a precedensjog-

ban szigorú tényállási azonosság esetében az *analógiát*, mely pótolhatja a *joghézagot* (a régi magyar jogi szaknyelvben: *jogürr*).

Habár a kódexek nemzetiékké váltak, a jogintézmények recepciója és a jogintézmények értelmezési doktrínája alapján *azonos jogintézmények alkalmazása a nemzeti jogokban azonos vagy nagyon hasonló szankciókhoz, jogkövetkezményekhez vezetett*. Például a jóerkölcsbe, jószokásokba ütköző szerződések semmisek; vagy az akarathibás (tévedés, megtévesztés, kényszerhatás alatt létrejövő szerződések) megtámadhatóvá (relatív semmissé) nyilváníthatóakká váltak. A *szerződési akarat autonómiája tehát nem abszolút*, annak közrendi (*l'ordre public*) vagy magánjogi korlátozásai (jogügyleti akaratok valós egyetértése) alakultak ki. Az *abszolút semmisség* a közrend-sértelmes és kényszerítő jogszabályokat sértő szerződést sújtja. Kialakult a *részleges semmisség* doktrínája, mely szerint csupán a kényszerítő joggal szembeni szerződési klausula nyer, bírói marasztalás alapján, semmisségi kérelem mentén semmisséget, s amennyiben a megsemmisített klausula a szerződés érvényben tartása, a felek akarata szerint is mérlegelve elfogadható, akkor a bíró az érvényben tartás mellett száll síkra. A *megtámadható, akarathibás szerződéseknél* pedig a megtámadás hiányában, a megtámadási határidő lejártával, a *konvalidáció* elve, tehát a megtámadható szerződések érvényesülése, *ex lege* hatályosítása jutott kifejezésre. A konverzió doktrínája szerint a közérdeket sértő semmis szerződések egyedüli érvényben tartási módja az, hogy a jóhiszemű szerződő fél kérelmére, a bíróság a semmis szerződést (például tilos tárgyú adásvételt) a kölcsönös kötelezettségek átalakításával engedélyezett (például haszonbérleti) szerződéssé alakítsa át, természetesen a felek közreműködésével. A *feltétel és időtü-*

zés doktrínája az akarati elmélet értelmében lehetővé tette, hogy a felek a szerződés hatályát felfüggeszessék, vagy hatályának beálltát halasszák egy jövőbeni bizonytalan esemény beálltától függően (bontó és halasztó feltétel).

A precedens- és kódexjogról • A polgári korszak polgári jogi doktrínája szigorúan elválasztja egymástól a *hatalomági megosztás* doktrínájának mentén a *törvényhozási* funkciót, mely kizárólag a parlament dolga, a *végrehajtási funkciót*, mely a törvények megvalósításának feltételeit biztosítja, mint a kormányzat és az ügyintézési szervek feladatát, az *igazságszolgáltatási* funkciót, melynek szerepe az egyes jogviták megoldása, tehát csupán a jogalkalmazás. A sztrikt hatalomági megosztás elmélete szerint a bíróságnak, a közigazgatásnak nincs jogalkotási szerepe. Legalábbis olyan értelemben, hogy jogforrásként szolgáljon, új alanyi jogok létesítése céljából. A kormányzat hozhat rendeleteket, de kizárólag a törvény végrehajtása céljából. E rendeletek nem lehetnek törvényen kívüli alanyi jogosultságok forrása. Mint egykor Peschka Vilmos akadémikus jogforráselemletében, akadémiai doktori disszertációjában, találóan kifejtette, a jog egyedüli forrása a parlamenti törvényhozási tevékenység.

A jogforráselemlet *precedensjogi* változata ezzel szemben azt vallja, hogy a jog forrása lehet a bírói állásfoglalás, ami korábbi jogesetek mentén jött létre, és új, analóg tényállású jogesetekre is egyaránt kiterjeszhető. A precedensjog elsősorban olyan jogrendszerekben jutott kifejezésre, melyeknél elmaradt a parlament törvényhozási funkciója. A magyar történelmi jogban, kezdetben például a (Pozsonyi) Diéta eredetileg nem törvényhozási funkciót, hanem az igazságszolgáltatási feladatot látta el. Mint Mezey Barna vonatkozó munkáiban kimutatta, a Diéta csupán

a relatív monarchia idején vette át fokozatosan a törvényhozási funkciót. Ez tendenciálagosan majd csak a Széchenyi törvényhozási korszakban (1830–1844) jutott kifejezésre.

A *precedensjog* forrásait legfejlettebb változataiban a mai európai jogi kultúra – melyhez az autentikus magyar civilisztikai jogi kultúra, hosszú fejlődésmentében, folyamatosan tartozott és tartozik – elsősorban az angolszász joghoz fűzi. Kevesebben gondolják azt, hogy a precedensjog eredeti forrása gyakorlatilag a római jogban fogant. Pedig úgy tűnik, igazán így volt. A római jogi precedensjogi gondolat abban a „kezdetleges” római jogban fogant, amikor a törvények hiányában (például a *senatus consulta* révén), az igazságszolgáltatási szervek az egyes jogvitákra nézve *ad hoc* módon, a méltányosság alapján pótolták az általános jogszabályok hiányát. Az eredeti római jog inkább volt precedensjog, mint kódexjog, lévén, hogy a XII táblás törvény nem nyújtott elegendő keretet a jogviszonyok konkrétabb szabályozására. A kódexjog egyfelől a nyugati régióban indult meg, Burgundiában, majd a birodalom szétszakadása során a Keletrómai Birodalomban, Diocletianus (III. sz.) és Justinianus (VII. sz.) császárok jogalkotásaiban alakult ki (lásd 113–125. old.). Ezek azonban elsősorban kazuisztikusak voltak. A jogintézmény megalapozását majd csak a morális teológia középkori képviselői, például Bartolus, Baldus és mások végezték el.

A polgári korszakban, a XIX. század közepén az európai és ebben szinkronban a magyar jogelmélet a precedensjogi mint bírói jogi jogforrás helyett a kódexjogot, tehát a törvényi jogot helyezi előtérbe. Következésképpen ez a rendi társadalmat felváltó, jogegyenlőséget meghirdető filozófiának és annak, hogy egymástól elvált a törvényhozói, állam-

igazgatási-végrehajtói és jogalkalmazási (bírói) hatalom, továbbá a jogállam fogalma. Ezeknek mentén az egyes eseteket elemző *precedens*, azaz bírói jog, melynek fogódzói a korábbi hasonló jogesetekben kimondott ítélet, a méltányosság helyett az előre ismert törvény, a Ptk. a mérvadó, az általános, a mindenkire egyaránt érvényes törvény. Sőt, az állami szervekre is, amennyiben ezek az állam nevében például természetes személlyel kötött szerződési jogi kapcsolatba lépnek. Az állam ebben az esetben nem alkalmazhatja az adminisztratív (ügyintézési) jogra jellemző szubordinációt (alá- és felérendeltséget), köteles a polgári jogi koordinációt (mellérendeltséget) elfogadni. Ennél fogva ha az állam szervei által jogellenesen, visszaélően kárt okoz állampolgárának, köteles azt megtéríteni ugyanúgy, mintha azt természetes személy okozta volna. Az európai kódexjogok (BGB, Code civil, OPTK) előzetesen, nem minden diskurzus nélkül elfogadták az általános károkozási tilalmat, ebben azt is, hogy a károkozási jogviszonyban az állami szuverenitás örve alatt az állam nem mentheti ki kárfelelősségét az általa, azaz szervei által jogellenesen okozott kárért, amit az állampolgárnak okozott. A magyar jogi gondolkodásra, akár a precedenciális, akár kódex felé törekvés időszakában (a XIX. sz. közepétől a XX. század első évtizedéig) nem volt jellemző az állam automatikus kárfelelősségi kimentése. Gondoljunk csak a Széchenyi-korszakra, mely a fejlesztést jelentő kisajátítást térítéses kárpótlás útján valósította meg. Az állami kárkimentést a szovjet oktrojált rendszer kényszerítette Magyarországra (1945–1989), és „természetesen”, beleértve a Kárpát-medence egészét, az ún. utódállami „ölelésben”. Az újabb magyar vonatkozó irodalomban a rendszerváltás idejéből lásd Kecskés László az ún. állami kárfelelősségi

immunitás „doktrínáját” kritikusan szemlélő munkáit (1989).

Elévülés és elbirtoklás • Elbirtoklás-elévülés. Hamza a római jogi hagyományok elemzése alapján, a mai európai civilisztikai jogfelfogással összhangban állapítja meg (22–45.), hogy az elévülés (*praescriptio*) és az elbirtoklás (mint tulajdonképpen ún. eredeti, jogelőd nélküli és jogelődtől történő derivatív tulajdonszerzés), az *usucapio*, egymással nem párhuzamosak, tehát az elévülés egymagában nem vonja magával az elbirtoklást. Egyiknek és másiknak külön feltételei vannak. A mai európai jog a klasszikus polgári jogi kódexek mentén, elsősorban az ún. kötelmi jogi követelések elévülését irányozza elő. Ami azt jelenti, hogy a törvényben megszabott (szubjektív és objektív) elévülési határidő múltával a kötelmi követelés természetes kötelemmé alakul, azaz elvben bírói jogérvényesítés lehetőségére nélkül marad. Marasztaló kereseti kérelem ellenére azonban, az alperes elévülési kifogásának benyújtása esetén, a bíróság elutasító ítéletet hoz, ugyanis a bíróság az elévülésre hivatból nem ügyel, de a kifogásra (*exceptio*) igen. Az elévülési kifogás hiánya esetén pedig a bíróság az alperest akkor marasztalja el, ha megállapítást nyer a felperes keresetének jogszerű jogcíme, jogossága. Vitatott a mai polgári jogban, hogy a dologi (tulajdoni) jogosultságok (ún. *droit éternel*) elévülhetnek-e. Ám, nem vitás, hogy az ingó dolgokon megvalósítható, jóhiszemű birtok alapján, a törvényben megállapított határidőn belül az elbirtoklási tulajdonszerzés. Ehhez az szükséges, hogy az eredeti tulajdonos ne gyakorolja tulajdoni jogosultságát, a jogszerű a dolog birtoklását háboríthatatlanul, abban a hiszemben gyakorolja, hogy ő a tulajdonos. A rosszhiszemű birtok címzettje a törvényben megszabott, általában hosszabb

határidőn belül szerzheti meg tulajdoni jogosultságát a birtokában levő dologon. Bejegyzett ingatlan dolog esetében a tulajdonos ellenében azonban az elbirtoklás nem valószínűsíthető meg, a magyar jogban az INYT szabályai értelmében, újabban az új magyar Ptk. ingatlan-nyilvántartási elvi rendelkezéseinek nyomán, a bejegyzett, bekebelezett jogosultságok *erga omnes* hatálya miatt.

A római jogi pönális és modern polgári jogi kárpótlási jellegű deliktuális felelősség elvadásának tendenciális fejlődésmentéről • Deliktuális felelősség. A római jognak egyes részei a mai civilisztikai rendszerekben a római jogi felelősségi rendszerhez képest csupán a *terminus technicus* szintjén maradtak azonosak (*delictum*), egyébként jogi tartalmukban jelentős, lényeges változást mutatnak fel (op. cit., 80–94.). A római jog hosszú fejlődésmenté során nem választotta el egymástól a büntető és a polgári jogi *delictumot*. Ebből következett a római jogban a polgári és büntetőjogi felelősség pönális jellege (a római jogban például a duplum intézménye, mely szerint a károkozó akár az okozott kár dupláját is köteles volt megfizetni). A modern kor civilisztikájában a két felelősségi rendszer egymástól céljaiban és ennél fogva szankcióiban is különvált: a büntetőjogi felelősség célja a *delictum* okozójának közjogi büntetése, vétkességének arányában, míg a polgári jogi felelősség rendeltetése magánjogi, a károsult vagyoni helyzetének helyreállítása. Ezért a mai polgári jogi felelősség nem ismeri el a punitív jellegű duplum vagy triplum fogalmát. Ehelyett az *in integrum restitutio* (a károkozást megelőző helyzet helyreállításának) szankcióját tartja helyesnek, vagyis azt, hogy a térítés csupán akkora lehet, amekkora az okozott kár – vagyis a *damnum emergens* és a *lucrum cessans* mértékében (Lásd Szalma, 2008, 236.).

Összegzés • Hamza Gábor és Földi András ismert kutatói a római és a mai polgári jog kapcsolatainak. Hamza új kötete is erről tanúskodik. Példája a magyar és európai jogi kultúra szerves együtt tartozásának, még akkor is, ha a modern polgári jog jelentősen eltér (a kezdetleges) római jogi hagyományoktól. Fontos tanulmánykötet ez, mely az új magyar Ptk. hatályba lépését is megerősíti, abban, hogy az új Ptk. az egymástól elválaszthatatlan európai és magyar jogi kultúrát követi. (*Hamza Gábor: A római jog és hatása a*

modern jogok fejlődésére. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2013)

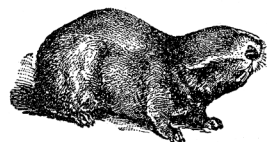
Szalma József

az MTA doktora, a Károli Gáspár Református Egyetem Polgári Jogi és Római Jogi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára

HIVATKOZÁSOK

Földi András – Hamza Gábor (2013): *A római jog története és intézményei*. 18. átdolg. és bőv. kiadás. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Szalma József (2008): Szerződésen kívüli (deliktualis) felelősség. ELTE ÁJK–Bíbor Kiadó, Budapest–Miskolc

CONTENTS

Family Sociology Research Issues in Early 21st Century Hungary

Guest Editor: Judit Takács

Judit Takács: Introduction 130

Csaba Dupcsik: Building on Glacier. Essentialising of the Institute of the Family 133

Olga Tóth: Divorce and Partnership Dissolution in Present Day Hungarian Society—
Research Studies and Unanswered Questions 142

Ivett Szalma: Incidence and Acceptance of Assisted Reproduction Technologies
in Hungary in European Comparison 149

Ivett Szalma – Judit Takács: Childlessness in Hungary: Myths and Research Findings ... 159

Mária Neményi – Judit Takács: Adoption Process in the Light of a Budapest Study 168

Emese Biró – Fruzsina Albert: How Do Family Ties Influence
the Reintegration of Prisoners? 179

Tamás P. Tóth: Family, Family of Choice? Experiences of Gay People Living with HIV 188

Study

Ákos Kereszturi: When Do We Find Extraterrestrial Life? 198

Mária Ludassy: From the Ancilla Theologiae to the Servant of Politics 205

Imre Pázsit: Sustainable Nuclear Energy: Gen III, IV and Small and Medium Reactors ... 212

György Csomós: Some Characteristics of the Academic Publishing in Hungary—
Findings of a Citation Database Analysis 226

Mrs Talabos, Nikolett Lukács: “Dracula’s Kiss” – Homoerotics,
Homosexuality and Homosociality in Bram Stoker’s Life and Works 236

Outlook (Júlia Gimes) 245

Book Review (Júlia Sipos) 248